

การส่งออกยางพาราไทยไปจีน (ค.ศ.1978 – 2008): นโยบาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตลาดและความผันผวน

อรญา บางประสิทธิ์¹

อภิชา ชูติพงศ์พิสิษฐ์²

Received: April 03, 2024; Revised: May 17, 2024; Accepted: June 25, 2024

บทคัดย่อ

ประเทศไทยริเริ่มเพาะปลูกยางพาราครั้งแรกเมื่อค.ศ. 1900 ด้วยความคาดหวังของรัฐบาลที่ต้องการผลักดันให้การส่งออกยางพาราให้เข้ามาแทนที่การส่งออกดีบุกที่ประสบปัญหาราคาสินค้าตกต่ำในคริสต์ศตวรรษที่ 20 การส่งออกยางพาราของไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งทศวรรษ 1980 ประเทศจีนก้าวขึ้นเป็นตลาดส่งออกยางพาราของไทยเมื่อจีนปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งใหญ่ตามแนวทาง 4 ทันสมัยและการเปิดประเทศออกสู่ตลาดโลก ความเปลี่ยนแปลงในจีนส่งผลให้จีนนำเข้ายางพาราจากไทยมากขึ้นเพื่อสนองตอบการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ในจีน ประกอบกับไทยสามารถ

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Email: Oraya.ba@hotmail.com

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Email: apicha.c@live.ku.th

พัฒนาการผลิตยางให้ได้มาตรฐานสากลและพร้อมแข่งขันในตลาดโลก ด้วยปัจจัยทั้งการเปิดประเทศของจีนและศักยภาพการผลิตของไทยส่งผลให้จีนกลายเป็นคู่ค้าอย่างอันดับหนึ่งของไทยนับตั้งแต่ ค.ศ. 2003 เป็นต้นมา

งานวิจัยนี้นำเสนอสถานะทางการค้ายางพาราระหว่างไทยกับจีน ภายหลังจากจีนเปิดประเทศจนถึง ค.ศ. 2008 จากการศึกษาพบว่า ในช่วงเวลาดังกล่าว ส่งออกยางพาราไทยไปจีนขยายตัวขึ้นด้วยความต้องการสินค้าของจีน อย่างไรก็ตามการส่งออกยางพาราไทยต้องประสบปัญหาในบางช่วงเวลา เนื่องจากความผันผวนของความต้องการสินค้าของจีน ปัญหาด้านการผลิตยางในไทย และนโยบายของรัฐซึ่งมีผลต่อการส่งออกยางพาราไทยไปยังจีน

คำสำคัญ: ยางพารา, เศรษฐกิจไทย, เศรษฐกิจจีน

Para Rubber from Thailand to China, 1978 – 2008: Policies, Factors affecting Market and Fluctuations

Oraya Bangprasit³

Apicha Chutipongpisit⁴

Abstract

In 1900, rubber was first planted in Thailand with the intention of the government pushing rubber exports to take the place of tin exports, which were struggling due to low prices in the 20th century. Up until the 1980s, Thailand's rubber exports were still expanding. Following significant economic reforms in line with the Four Modernization and *China's participation* in the World Trade Organization, China became Thailand's primary destination for rubber exports. As a result of changes, China is now importing more rubber from Thailand in order to keep up

³ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Email: Oraya.ba@hotmail.com

⁴ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Email: apicha.c@live.ku.th

with the expansion of its automotive sector. Furthermore, Thailand can enhance its rubber production to fulfill global standards and be prepared to contend in the global market. From 2003 onward, China has emerged as Thailand's top trading partner for rubber, largely due to factors such as Thailand's production potential and China's opening up.

The analysis revealed that the expansion of Thai rubber exports to China during that period was attributed to the growing demand for Chinese products. However, variations in Chinese demand for Thai rubber can pose a challenge to the country's exports. Thailand's rubber exports to China are impacted by issues with its rubber industry and government policy.

Keywords: Para rubber, Thai economy, Chinese Economy

บทนำ

การค้าต่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศซึ่งในปัจจุบัน “ยางพารา” นับเป็นหนึ่งในสินค้าส่งออกสำคัญของไทยที่ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ อีกทั้งยังเป็นโอกาสให้คนในท้องถิ่นได้ประกอบอาชีพที่สร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืนเนื่องจากยางพาราเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่จำเป็นต่อระบบอุตสาหกรรมที่กำลังเติบโตขึ้นในหลายประเทศ รัฐบาลไทยเล็งเห็นโอกาสทางเศรษฐกิจจากการส่งออกยางพาราจึงกำหนดนโยบายพัฒนาศักยภาพการผลิตมาอย่างต่อเนื่องจนยางพาราไทยกลายเป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดโลก (สำนักการสินค้า กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2565)

ตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ประเทศไทยขยายตลาดการส่งออกสู่ภูมิภาคเอเชียมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งเกิดการปฏิรูปเศรษฐกิจเมื่อ ค.ศ. 1978 เพื่อให้ประเทศก้าวหน้า ทันสมัย และมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจอย่างมั่นคง ด้วยการกำหนดนโยบายสำคัญ 3 ประการ คือ นโยบายเปิดประตู (Open-Door Policy) นโยบาย 4 ทันสมัย (Four Modernizations) และนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ ค.ศ. 1994 (Formal Policy on Development of Automobile) นอกจากนี้ประเทศจีนยังปรับตัวตามเงื่อนไขการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ใน ค.ศ. 2001 ส่งผลให้จีนเริ่มพัฒนาความสัมพันธ์กับต่างประเทศและเปิดกว้างทางการค้ามากขึ้น โดยเฉพาะการค้ายางพารา

ซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมในจีน จากบันทึกสถิติทางการค้าพบว่า ประเทศจีนนำเข้ายางพาราไทยมากเป็นอันดับต้น ๆ ภายหลังจากที่จีนเปิดประเทศและต่อมากลายเป็นคู่ค้าอย่างอันดับหนึ่งกับไทยเมื่อ ค.ศ. 2003 โดยมีปริมาณนำเข้ายางไทยมากถึง 650,898 เมตริกตัน (นุชนารถ กังพิสตาร และคณะ, 2550: 12-13)

จากการศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกยางพาราไทยไปจีนหรือการค้ายางพาราระหว่างไทย-จีนที่ผ่านมาสามารถแบ่งประเด็นศึกษาสำคัญได้ 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่ศึกษาผลประโยชน์ที่ประเทศจีนได้รับจากการเปิดการค้าระหว่างประเทศภายใต้ระบบทุนนิยมเสรีซึ่งยังขาดการมองถึงผลประโยชน์จากการค้าสินค้าสำคัญอย่างยางพาราโดยเฉพาะ เช่น งานของนันท์วัลย์ ศกุนตนาค กล่าวถึงสถิติการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศของจีนที่ขยายตัวมากขึ้นหลังเข้าร่วมองค์การการค้าโลก (WTO) (นันท์วัลย์ ศกุนตนาค, 2544: 14-15) และงานของสุรชัยสุรชัย ศิริไกร กล่าวถึงความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน (สุรชัย ศิริไกร, 2537) กลุ่มที่สองมุ่งศึกษาปริมาณการส่งออกและมูลค่าราคายางพาราทำให้ขาดการวิเคราะห์ถึงศักยภาพการผลิตหรือรูปแบบยางพารา อันมีผลต่อการวิเคราะห์ถึงความได้เปรียบในการส่งออกไปยังตลาดยางพาราจีน เช่น งานของDamrong และ Seung Yeon Choi ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการแข่งขันของผู้ส่งออกยาง

ธรรมชาติชั้นนำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage : RCA) (Sattayawaksakul and Choi, 2017) หรืองานของสุรเกียรติ์ ปริชาตินนท์ กมลทิพย์ ใหม่ชุม และ อนุพงศ์ วงศ์ไชยอธิบายถึงความได้เปรียบการส่งออกยางพาราไทยเชิงคุณภาพเมื่อเทียบกับประเทศผู้ผลิตยางพาราอื่นผ่านค่าเฉลี่ย RCA (สุรเกียรติ์ ปริชาตินนท์, กมลทิพย์ ใหม่ชุม และ อนุพงศ์ วงศ์ไชย, 2563: 113) อย่างไรก็ตามงานในกลุ่มนี้ยังขาดการวิเคราะห์ถึงศักยภาพการผลิตและรูปแบบยางพาราอันมีผลต่อการวิเคราะห์ถึงความได้เปรียบในการส่งออกไปยังตลาดยางพาราจีน กลุ่มที่สามอธิบายถึงผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลไทยต่ออุตสาหกรรมยางพาราระดับประเทศ เช่น งานของวิชุดา อัจชะกุลวิสุทธิ กล่าวถึงการแทรกแซงราคายางและการลดกำลังผลิตภายในประเทศ (วิชุดา อัจชะกุลวิสุทธิ, 2546) งานของนิธิตา สิริพงศ์ทักษิณวิเคราะห์ถึงปัญหาภายในประเทศไทยไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังเนื่องจากรัฐบาลไม่ได้ออกแนวทางดำเนินการที่หนักแน่นมากพอ (นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ, 2562: 129-140) หรือในงานของพัฒน์นอร์ ศิริสุวัฒน์ และธีรศักดิ์ จินดาบถ วิเคราะห์ถึงนโยบายภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมยางพาราในเชิงธุรกิจในประเทศมากกว่าธุรกิจการส่งออก (พัฒน์นอร์ ศิริสุวัฒน์ และ ธีรศักดิ์ จินดาบถ, 2556: 40-47) จะเห็นว่าการศึกษเกี่ยวกับยางพาราไทยที่ผ่าน

มามุ่งเน้นในประเด็นเกี่ยวกับการส่งออกยางพาราไทยไปต่างประเทศและนโยบายของรัฐบาลไทย ยังขาดการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตและการค้ายางพาราไทยกับตลาดสำคัญอย่างจีน ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งอธิบายเกี่ยวกับการส่งออกยางพาราไทยไปยังจีน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การค้ายางพาราไทย-จีน และนโยบายของรัฐบาลไทยและจีนที่มีผลต่อการค้าดังกล่าวในระหว่าง ค.ศ. 1978 – 2008

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การส่งออกยางพาราจากไทยไปจีนระหว่าง ค.ศ.1978 - ค.ศ.2008
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการค้ายางพาราไทย-จีน
3. เพื่อศึกษานโยบายไทย-จีนที่มีผลต่อการค้ายางพารา

ภูมิหลังยางพาราไทย: การค้าและการเพาะปลูก

ยางพาราถูกค้นพบครั้งแรกบริเวณทวีปอเมริกาใต้ก่อนจะเกิดการเรียนรู้วิธีขึ้นรูปยางพาราหรือแปรรูปยางพาราให้กลายเป็นสินค้าหลากหลายประเภทจนสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศที่เพาะปลูกยางพาราด้วยสาเหตุนี้จึงเกิดการเผยแพร่การเพาะปลูกสวนยางพาราไปยังประเทศต่าง ๆ เริ่มจากทวีปยุโรป อเมริกาและกลุ่มประเทศที่อยู่ภายใต้

อาณานิคมยุโรปอย่างมาเลเซีย สิงคโปร์ อินเดีย เป็นต้น สำหรับการทาสวนยางอาชีพในประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกในพื้นที่ภาคใต้ อำเภอกันตังเมื่อ ค.ศ. 1900 (สำนักงานเทศบาลเมืองกันตัง, ม.ป.ป.) ช่วงแรกการทำสวนยางอาชีพในประเทศไทยยังไม่เป็นที่นิยมในหมู่ชาวบ้านทั่วไปหรือเกษตรกรชาวไทยมากนัก เนื่องจากการทำสวนยางพาราจำเป็นต้องใช้ต้นทุนและเวลานานกว่าจะเกิดผลกำไร ผู้ที่ทำสวนยางพาราในช่วงแรกนี้จึงมักเป็นกลุ่มข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ แต่ด้วยความพยายามของรัฐบาลที่ต้องผลักดันให้การทำสวนยางอาชีพเป็นที่แพร่หลายในหมู่ประชาชนหรือเกษตรกรเพื่อเพิ่มผลผลิตสำหรับการส่งออก รัฐบาลได้ประกาศใช้นโยบายบังคับปลูกทางอ้อมประกอบกับความสำเร็จด้านการผลิตและการส่งออกยางพาราของประเทศเพื่อนบ้านทำให้ท้ายที่สุดการทำสวนยางอาชีพกลายเป็นที่นิยม และสามารถส่งออกยางพาราไทยได้ครั้งแรกเมื่อค.ศ. 1906 (สุธัญญา ทองรักษ์, 2546)

พัฒนาการของตลาดการส่งออกยางพาราไทยในช่วงก่อนค.ศ. 1978 สามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง ดังนี้ช่วงแรก คือ ระหว่างค.ศ.1906 -ค.ศ. 1938 ช่วงนี้อาณานิคมอังกฤษมีอิทธิพลในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่ทำให้ตลาดส่งออกยางพาราไทยจะเน้นส่งผ่านประเทศพ่อค้าคนกลางที่เป็นประเทศในอาณานิคมอังกฤษประกอบไปด้วย ปีนัง สิงคโปร์และมลายู ส่วนการส่งออกโดยตรงมีเพียงเล็กน้อยในเดนมาร์ก ลอนดอน นิวยอร์กและตามรัฐเอกราชที่ตั้งอยู่นอกชายฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือของ

ยุโรป ซึ่งปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นความต้องการผลผลิตยางพาราช่วงนี้มาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ประกอบกับการสิ้นสุดลงของสงครามครั้งที่ 1 อันเป็นเหตุให้อุตสาหกรรมยุโรปเสียหายอย่างหนัก ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมยานยนต์ในสหรัฐอเมริกาได้เติบโตขึ้นจนมีความต้องการนำเข้ายางพาราจากประเทศในอาณานิคมอังกฤษที่เป็นพ่อค้าคนกลางรับซื้อยางพาราไทย

ช่วงที่สองเกิดระหว่างค.ศ.1939 – 1945 หรือช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงต้นสงครามประเทศไทยสามารถส่งออกยางพาราโดยตรงให้แก่สหรัฐอเมริกาในปริมาณมากพร้อมทั้งส่งออกยางผ่านกลุ่มประเทศภายใต้อาณานิคมอังกฤษดั้งเดิมควบคู่กัน แต่เมื่อเข้าสู่ค.ศ. 1941 ตลาดส่งออกยางพาราไทยเดิมก็เริ่มสั่นคลอน เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะสงครามจากการรุกรานของญี่ปุ่น (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ม.ป.ป.) ประกอบกับตลาดการขนส่งยางพาราในสิงคโปร์ที่เป็นหนึ่งในตลาดส่งออกยางพาราไทยสำคัญแต่เดิมได้รับความเสียหายจากการทำสงครามกับญี่ปุ่น นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังพยายามบีบบังคับให้ไทยส่งออกยางพาราให้ตนเพียงประเทศเดียวเพื่อใช้เป็นยุทธโธปกรณ์สงคราม แม้ว่าตอนแรกประเทศไทยจะยังคงยืนกรานในความเป็นกลางทางการเมืองไม่เข้าฝักใฝ่หรือช่วยเหลือฝ่ายใดเป็นพิเศษจึงไม่ยอมจำนนต้องการบังคับของญี่ปุ่น แต่ในภายหลังกประเทศไทยได้แปรเปลี่ยนหันไปร่วมเป็นพันธมิตร

กับประเทศญี่ปุ่นทำให้สัดส่วนการส่งออกยางพาราไทยเริ่มแบ่งส่งออกสู่ตลาดญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่

ช่วงที่ 3 คือ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือระหว่าง ค.ศ.1945 - 1978 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด สหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ากว้านซื้อยางจากต่างประเทศเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์โดยให้ประเทศไทยลงนามสัญญาการค้ายางพารากับสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดนี้ สหรัฐอเมริกากลายเป็นตลาดรับซื้อยางพาราไทยอีกครั้ง แต่ในระยะต่อมาสหรัฐอเมริกาเริ่มหันไปพึ่งพายางสังเคราะห์ จึงลดการนำเข้ายางพาราจากต่างประเทศ ประกอบกับสัญญาการค้ายางพาราระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาได้สิ้นสุดลงเช่นกัน ประเทศไทยจึงเริ่มส่งออกยางพาราไปยังประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่เริ่มมีการผลิตยานยนต์เกิดขึ้นและเคยเป็นประเทศพันธมิตรกับไทย

โดยภาพรวมการส่งออกยางพาราไทยก่อนค.ศ. 1978 มีตลาดส่งออกสำคัญของไทย คือ ประเทศในยุโรป สหรัฐอเมริกา และกลุ่มตลาดกลางค้ายางพาราอันได้แก่ สิงคโปร์และมาเลเซีย ก่อนจะเริ่มขยายการส่งออกยางพาราไทยไปยังญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ยางพาราไทยมีความสำคัญต่อตลาดเหล่านี้ คือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่ทำให้อัตราการใช้ผลผลิตจากยางพาราอันเป็นหนึ่งในวัตถุดิบสำคัญของการสร้างสินค้าทางอุตสาหกรรม การเกิดสงครามที่ทำให้

ยางพารากลายเป็นสิ่งสำคัญในการทำยุทธปัจจัย และการเติบโตของ
อุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมยานยนต์

ยางพาราไทยไปจีน: ตลาดใหม่ตั้งแต่ทศวรรษ 1980

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงแต่ละประเทศรวมถึงไทยต่าง
เร่งแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูประเทศให้กลับสู่สภาวะปกติ พร้อมทั้งพัฒนาให้
ประเทศเกิดการเติบโตทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม สำหรับ
ประเทศไทยได้มีการพยายามพัฒนาเศรษฐกิจผ่านความสัมพันธ์ทางการค้า
ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการต่อยอดการค้ายางพาราที่เป็นสินค้าส่งออก
สำคัญมาแต่เดิม โดยครั้งนี้รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจอย่าง ปัญหา
โครงสร้างหรือการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม เนื่องจากการเติบโตของ
อุตสาหกรรมมักเกิดขึ้นอยู่เพียงแคในเมืองส่วนพื้นที่แถบชนบทยังคงขาด
การพัฒนาทำให้ประชาชนส่วนใหญ่พยายามอพยพเข้าสู่ตัวเมืองเพื่อหา
โอกาสในการทำงานและปัญหาสำคัญ คือ การขาดดุลทางการค้ากับ
ต่างประเทศโดยเฉพาะกับจีน แม้ว่าอัตราทางการค้าระหว่างไทย-จีนจะมี
มูลค่าเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยมาแต่หากเทียบจากสถิติแล้วประเทศไทยเป็นฝ่าย
นำเข้าสินค้าจากจีนมากกว่าจึงขาดสมดุลทางการค้า (อุปกรณ์ หลีคำ,
2562: 108-140)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ถูกประกาศใช้เมื่อค.ศ. 1982 และมีระยะเวลาดำเนินการรวมทั้งสิ้น 4 ปี โดยแผนพัฒนาดังกล่าวจะมุ่งเน้นแก้ไขปัญหทั้ง 6 ส่วน คือ 1.การกำหนดแผนดำเนินการเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการปรับปรุงโครงสร้างมากกว่าการขยายขอบเขตความเจริญทางเศรษฐกิจ 2.การมุ่งเน้นกระจายผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนทุกภาคส่วน 3.จัดการพัฒนาพื้นที่ในแถบชนบทให้เกิดความทันสมัย 4.ส่งเสริมให้เกิดการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงแห่งชาติ 5.จัดทำแผนการปฏิบัติงานที่สามารถเกิดขึ้นได้จริงไปพร้อมกับการกระจายอำนาจการบริหารและพัฒนาส่วนท้องถิ่น 6.ผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงลดการแทรกแซงกิจการจากภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

สำหรับประเด็นที่น่าสนใจจะเป็นส่วนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องของเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศโดยตรง ซึ่งภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ จะมุ่งเน้นปรับปรุงโครงสร้างของระบบอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวในไทยด้วยการส่งเสริมการออกพร้อมปรับลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลทางการค้า ซึ่งรัฐบาลไทยไม่เพียงผลักดันให้เกิดการลงทุน การปรับอัตราภาษีพร้อมทั้งปรับปรุงระเบียบข้อบังคับการส่งออกและค่านึงถึงคุณภาพหรือประสิทธิภาพการผลิตสินค้า แต่ยังคงพยายามสร้างสัมพันธ์กับต่างประเทศ

เพื่อหวังขยายตลาดการส่งออกสินค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะยางพาราที่เป็นสินค้าส่งออกสำคัญและกำลังเป็นที่ต้องการในตลาดโลกให้กว้างขวางมากขึ้น จากที่เคยส่งออกให้ตลาดหลักเดิมอย่างยุโรป สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ให้ขยายสู่ตลาดอื่นที่มีขนาดใหญ่เช่นกันอย่างประเทศจีน อินเดียหรือกลุ่มประเทศในแถบตะวันออก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.: 130-133.)

รัฐบาลจีนภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยวผิง (Deng Xiaoping) หลัง ค.ศ. 1978 ได้มีแนวทางการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงจากการคำนึงถึงชนชั้นและความเท่าเทียมในสังคมกลายเป็นมุ่งเน้นไปทางด้านนำพาเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตก้าวหน้า ทันสมัยทัดเทียมโลกตะวันตก เนื่องจากรัฐบาลจีนเห็นว่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจะช่วยเสริมสร้างความเป็นอยู่ของประชาชนให้สุขสบายหรือกินดีอยู่ดี ดังนั้นรัฐบาลจีนจึงได้ประกาศใช้นโยบาย 3 ประการสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาภายในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ คือ นโยบาย 4 ทันสมัย (Four Modernization) และนโยบายเปิดประตู (Open-Door Policy) และอีกนโยบายสำคัญที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับนโยบายผลักดันการส่งออกสินค้า โดยเฉพาะยางพาราภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย คือ นโยบายอุตสาหกรรมยานยนต์ ค.ศ. 1994 (Formal Policy on Development of Automobile)

นโยบาย 4 ทันสมัยมีเป้าหมายหลักให้ประเทศจีนให้เกิด
ความก้าวหน้าทันสมัยทัดเทียมโลกตะวันตก

และมีความมั่งคั่งอย่างมั่นคงยืนยาว ด้วยการพัฒนาพื้นฐานทั้ง 4 ด้าน ด้าน
แรกคือ ด้านการเกษตรรัฐบาลจีนได้พยายามหาทางเพิ่มกำไรจากผลผลิต
ทางการเกษตรให้แก่ชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อลดปัญหาความยากจนของ
ประชาชน ด้านที่สองคือ ด้านอุตสาหกรรม เนื่องจากการพัฒนา
อุตสาหกรรมจะช่วยดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาร่วมลงทุน
ภายในประเทศจีนได้มากขึ้น ทำให้มีเงินหลังไหลเข้ามาหมุนเวียน
ภายในประเทศ ด้านที่สามคือ ด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์อันเป็น
พื้นฐานสำคัญให้ด้านอื่น ๆ สามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ทันสมัยและ
สะดวกสบายมากขึ้น สุดท้ายคือ ด้านความมั่นคงและป้องกันประเทศเพื่อ
ช่วยเสริมสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ

นโยบายเปิดประตูได้ถูกประกาศใช้เมื่อค.ศ. 1978 เพื่อช่วย
ส่งเสริมให้นโยบาย 4 ทันสมัยสำเร็จตามเป้าหมายโดยการเปิดประตู
ประเทศรัฐบาลมีแผนดำเนินการหลัก 4 ประการ คือ 1. การประกาศจัดตั้ง
เขตเศรษฐกิจพิเศษ 4 แห่งและออกมาตรการลดอุปสรรคทางการค้า ปรับ
ลดภาษีสินค้าบริเวณเมืองชายฝั่งทั้งหมด 14 แห่ง (พศวีร์ เทียบคุณ, 2548:
79-81) 2. การเปิดประตูรับความรู้ด้านเทคโนโลยีขั้นสูงมาปรับใช้ใน
ภาคอุตสาหกรรม 3. การเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนและ
นักศึกษาได้เรียนรู้งานจากต่างประเทศ 4. การเปิดรับนักท่องเที่ยวทำให้

ต่างชาติสามารถเข้ามาท่องเที่ยวไปพร้อมกับชิมช๊อปเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวจีน

จากนโยบายทั้งสองในข้างต้นทำให้อุตสาหกรรมในจีน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยานยนต์ที่มีนักลงทุนต่างชาติเข้าร่วมลงทุนและแลกเปลี่ยนความรู้กับบริษัทยานยนต์ในจีนจนธุรกิจยานยนต์ในจีนเริ่มขยายตัวขึ้น รัฐบาลจีนเล็งเห็นถึงผลประโยชน์จากธุรกิจนี้จึงได้กำหนดนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ค.ศ. 1994 ขึ้นเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งหมดตั้งแต่การจัดการและจัดสรรทรัพยากรแหล่งเงินทุน การพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับยานยนต์ การกำหนดราคาสินค้า ตลอดจนการแก้ไขและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งหมด ซึ่งจากการดำเนินการภายใต้นโยบายดังกล่าวนี้ทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศจีนสามารถพัฒนาเติบโตอย่างก้าวกระโดดอีกขั้น คือ จากต้นทศวรรษ 1990 ประเทศจีนยังคงมีปริมาณการผลิตยานยนต์เพียง 2 ถึง 3 ล้านกว่าคันต่อปี แต่เมื่อค.ศ. 1994 ปริมาณการผลิตยานยนต์เพิ่มขึ้นกลายเป็น 7,672,084 คันและผลิตเพิ่มมากถึง 10,414,390 คันเมื่อค.ศ. 1995 (National Bureau Statistics อ้างถึงใน Motor World, 1997)

จากนโยบาย 4 ทันสมัยและนโยบายเปิดประตูประเทศของจีนเป็นผลให้ประเทศจีนเกิดการพัฒนาดังแต่พื้นฐานไปพร้อมกับเริ่มสานสัมพันธ์กับต่างประเทศผ่านเศรษฐกิจการค้า โดยเฉพาะกับประเทศไทยที่ได้พยายามกลับมาสานต่อความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนในช่วงก่อนหน้าทำ

ให้เมื่อประเทศจีนเปิดประตูประครั้งนี้เป็นโอกาสให้ประเทศไทยผลักดันการส่งออกยางพาราผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 เนื่องจากขณะนั้นไทยกำลังขาดดุลทางการค้าและเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมในจีนกำลังต้องการนำเข้ายางพาราจากต่างประเทศทำให้อัตราการส่งออกยางพาราไทยไปจีนตั้งแต่กลางทศวรรษ 1980 มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นและต่อมาประเทศจีนประกาศใช้นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์เมื่อค.ศ. 1994 ประเทศจีนจึงมีความต้องการใช้ยางพาราในปริมาณมากเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์ที่พัฒนาตัวขึ้น ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นมูลค่าการส่งออกยางพาราไทยไปจีนให้เพิ่มขึ้นจากราว ๆ 4 พันกว่าล้านบาทเมื่อต้นทศวรรษ 1990 กลายเป็น 12 พันกว่าล้านบาทเมื่อค.ศ. 1996 (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ม.ป.ป.)

ความผันผวน: ปริมาณการค้ายางไทย-จีน (ค.ศ. 1996 - ค.ศ. 2008)

นับตั้งแต่หลังค.ศ. 1996 สถานการณ์การค้าและการส่งออกยางพาราไทยไปจีนที่เคยเริ่มมีแนวโน้มด้านบวกในอนาคตกลับไม่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดดุลทางการค้าของไทยได้ เนื่องจากประเทศจีนที่เคยมีอัตราการนำเข้ายางพาราไทยเพิ่มขึ้นมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 กลายเป็นลดลงเมื่อเข้าสู่ค.ศ. 1997 ขณะที่ความต้องการยางพาราในจีนยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุของปริมาณนำเข้ายางพาราไทยในจีนที่ลดลงสวนทางกับปริมาณความต้องการใช้ยางพาราของจีนอาจมาจากปัจจัยหลักสอง

ประการ คือ ผลจากการขยายอัตราการผลิตรายการของประเทศจีนและอีกปัญหา คือ การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการนำเข้ารายการจากต่างประเทศของจีนอันมีผลมาจากอัตราการแข่งขันของการส่งออกรายการที่ผลักดันให้ประเทศผู้ผลิตรายการแต่ละประเทศเร่งพัฒนาการส่งออกรายการด้วยเหตุนี้ประเทศจีนจึงลดปริมาณการนำเข้ารายการไทยลงและหันไปนำเข้ารายการประเทศอื่นที่คุ้มค่าในด้านรายรายการมากกว่าอย่างประเทศเวียดนาม

จากการที่อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศจีนยังคงเติบโตขึ้นต่อเนื่องหลังจากการดำเนินตามแผนพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ค.ศ. 1994 จนประเทศจีนมีปริมาณความต้องการใช้ผลผลิตรายการเพิ่มขึ้นแต่ขณะเดียวกันประเทศจีนยังคงไม่สามารถละทิ้งแนวคิดพึ่งพาตัวเองที่ตั้งเช่นในอดีตได้หมดสิ้นจึงได้พยายามพัฒนาเร่งอัตราการผลิตรายการภายในประเทศให้มากขึ้น เพื่อหวังลดการพึ่งพารายการจากต่างประเทศโดยเมื่อค.ศ. 1999 ประเทศจีนมีปริมาณการผลิตรายการเพิ่มขึ้นเป็น 450,000 ตัน ขณะที่ปริมาณการนำเข้ารายการจากต่างประเทศของจีนกลับมีแนวโน้มลดลงจากค.ศ. 1996 ที่เคยมีปริมาณการนำเข้า 489,500 ตัน เหลือ 401,800 ตัน เมื่อค.ศ. 1999 (สถาบันวิจัยยาง, 2550 อ้างถึงในองอาจ เลี้ยวพันธุ์สกุล, 2550: 74) อย่างไรก็ตามด้วยความต้องการใช้รายการในประเทศจีนที่ยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่องมากกว่ากำลังการผลิตรายการในประเทศจึงทำให้จีนยังต้องพึ่งพาการนำเข้ารายการจาก

ต่างประเทศอยู่เพียงแต่ลดปริมาณลงเล็กน้อย ทำให้ประเทศไทยที่เดิมที่เป็นฝ่ายขาดดุลทางการค้ากับจีนและหวังให้การส่งออกยางพาราสู่จีนช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวกลับไม่เป็นตามความคาดหวัง

สำหรับการนำเข้ายางพาราจากประเทศคู่ค้าหลักของจีนประกอบไปด้วยประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนามก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประเทศจีนนำเข้ายางพาราไทยลดลง โดยหากพิจารณาจากสถิติการนำเข้ายางพาราของจีนหลังค.ศ. 1997 จากแต่ละประเทศดังกล่าวในข้างต้นจะพบว่าประเทศจีนมีสัดส่วนการนำเข้ายางพาราไทยลดลง ขณะที่มูลค่าการนำเข้าจากเวียดนามกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 555.28 ล้านบาท เมื่อค.ศ. 1997 กลายเป็น 1,019.06 ล้านบาทในค.ศ. 1999 (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2549 อ้างถึงใน ทรงพล ชติยศ, 2550: 45) ส่วนคู่ค้าสำคัญอื่นอย่างอินโดนีเซียและมาเลเซียยังคงมีอัตราเพิ่มขึ้น-ลดลงอย่างไม่แน่นอน โดยสาเหตุของการนำเข้ายางพาราเวียดนามในจีนและข้อได้เปรียบด้านส่งออกยางพาราเวียดนาม คือ เรื่องของต้นทุนการผลิตที่มีราคาต่ำกว่าเนื่องจากประเทศเวียดนามมีแรงงานราคาถูกจำนวนมาก และที่ตั้งของเวียดนามที่ใกล้กับตลาดรับซื้ออย่างรายใหญ่ของประเทศจีน การส่งออกยางจึงเป็นไปได้ง่ายและมีราคาขนส่งต่ำกว่าประเทศอื่น ทำให้ราคายางพาราและราคาการขนส่งยางพาราของเวียดนามเป็นจุดดึงดูดตลาดรับซื้อยางพารา ขณะที่ยางพาราไทยมีราคาสูงขึ้นตามความต้องการยางพารา

ไทยในตลาดโลกจึงทำให้เงินหันไปเพิ่มสัดส่วนการนำเข้ายางพาราเวียดนาม แทน

จากปัจจัยสำคัญทั้ง 2 ประการในช่วงต้นส่งผลให้ประเทศจีนมีมูลค่าการนำเข้ายางพาราไทยลดลงจาก 13,947.43 ล้าน เมื่อก.ศ. 1997 เหลือเพียง 7,498.55 ล้านบาท(กรมส่งเสริมการส่งออก, 2549 อ้างถึงใน ทรงพล ชัดยศ, 2550: 45) อย่างไรก็ตามแม้ว่าสัดส่วนนำเข้ายางพาราไทยในจีนจะลดลงอย่างไม่คาดคิดแต่ประเทศไทยก็ยังคงรักษาตำแหน่งผู้ส่งออกอันดับหนึ่งกับจีนไว้ได้ เนื่องจากประเทศจีนยังคงมีความต้องการใช้ยางพารามากกว่ากำลังการผลิตยางพาราภายในประเทศและประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อมพัฒนาศักยภาพการผลิตและส่งออกยางพารามาตลอดทำให้มีข้อได้เปรียบในเรื่องของคุณภาพยางพารามากกว่าประเทศผู้ส่งออกรายอื่นของจีน โดยเฉพาะเวียดนามที่พยายามตีตลาดการส่งออกยางพาราเข้าสู่ประเทศจีน

จากปัญหาการส่งออกยางพาราไทยไปจีนช่วงปลายทศวรรษ 1990 ที่จีนมีอัตราการนำเข้ายางพาราไทยลดลงอย่างมาก ประกอบกับปัญหาขาดดุลทางการค้าระหว่างไทย-จีนที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ทำให้รัฐบาลไทยไม่สามารถนิ่งนอนใจต่อปัญหาดังกล่าวจึงได้ประกาศใช้ยุทธศาสตร์พัฒนายางครบวงจร (ค.ศ. 1999 - ค.ศ. 2003) เพื่อหวังให้อุตสาหกรรมยางไทยเติบโตไปอีกขั้นและสามารถกลับไปมีอัตราการส่งออกยางพาราสู่จีนอันเป็นประเทศผู้รับซื้อยางพารารายใหญ่ได้อีกครั้ง ขณะเดียวกันการ

เข้าร่วมองค์การการค้าโลก (WTO) และการยกเลิกโควตาการนำเข้าสินค้า
ของจีน เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การค้าชายพาราระหว่างไทย-จีนฟื้นตัว
ขึ้นอีกครั้ง โดยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ ดังนี้

แผนการพัฒนายางครบวงจรมีแนวทางดำเนินการสำคัญทั้งหมด 5
ด้านประกอบไปด้วย ด้านการผลิตยางที่จะเน้นพัฒนาผลผลิตยางพาราให้มี
คุณภาพและหลากหลายมากกว่าการผลิตเพียงแค่น้ำยางพาราธรรมชาติ
ด้านอุตสาหกรรมยางจะเกี่ยวข้องกับเรื่องภาษีและการผลักดันให้ยางพารา
ไทยได้รับการรองรับตามมาตรฐานสากล ด้านอุตสาหกรรมไม้ยางพาราจะมี
การปรับปรุงคุณภาพพันธุ์ยางพาราเพื่อให้ได้น้ำยางพาราและเนื้อไม้มี
เพียงพอถึงปริมาณที่กำหนด ด้านการตลาดยางรัฐบาลไทยจะมุ่งเน้นการ
เพิ่มอัตราความได้เปรียบในการส่งออกยางพาราเองโดยตรง รวมถึงการ
พัฒนาระบบตลาดยางพาราควบคู่ไปกับการสร้างคลังสำหรับเก็บผลผลิต
จากยางพาราเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายางและสุดท้ายด้านการ
บริหารงานยางรัฐบาลไทยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ องค์การสวนยาง
และสำนักงานกองทุนยางเพื่อช่วยกำหนดวางแผนในการพัฒนางาน
ยางพาราหรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับยางพาราโดยเฉพาะ (นิเวศน์ ศรี
ไชยวงศ์, 2549: 25-29) ซึ่งในแต่ละด้านจะแบ่งดำเนินการ 2 ระยะ คือ
ระยะสั้นที่ดำเนินช่วงค.ศ. 1999 - ค.ศ. 2000 กับระยะปานกลางที่ดำเนิน
ยาวตลอด 5 ปี

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เมื่อ ค.ศ. 2001 ของประเทศจีน โดยที่องค์การดังกล่าวที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกเกี่ยวกับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศทั้งในเรื่องของอัตราภาษี ความเท่าเทียมทางการค้า การให้สิทธิพิเศษในบางกลุ่มประเทศ ฯลฯ (คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลกและองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก, ม.ป.ป.) ส่งผลให้ประเทศจีนหลังการเข้าเป็นสมาชิกองค์การดังกล่าวต้องเปลี่ยนแปลงกฎหมายและระบบทางการค้าทั้งในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิ การกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต การลดอัตราภาษีและอุปสรรคทางการค้า โดยแนวทางดำเนินงานตามพันธสัญญาที่ประเทศจีนต้องปฏิบัติตามหลังการร่วมเป็นสมาชิก WTO สามารถแบ่งเป็น 5 ด้านสำคัญ คือ ด้านการค้าและการลงทุน ด้านการนำเข้าสินค้า ด้านการบริการ ด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและด้านกฎหมาย

ผลที่เกิดขึ้นหลังประเทศจีนร่วมเป็นสมาชิก WTO และการออกนโยบาย เพื่อรักษาเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้จากการร่วมเป็นสมาชิก WTO ทำให้จีนมีโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการส่งออกสินค้าทางอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันยังเป็นผลให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์ทางการค้ามากขึ้น เนื่องจากจีนจำเป็นต้องเปิดตลาดการค้า การลงทุนและการบริการหลายอย่างให้แก่อไทยด้วยเช่นกัน โดยมี 3 ประการสำคัญ คือ ประการแรกจีนมีการลดอัตราภาษีสินค้าให้ลดลงโดยเฉลี่ย

มากกว่าครึ่งของอัตราภาษีเดิมให้แก่ประเทศไทย ประการถัดมาการขยาย
โควตาสินค้าทางการเกษตรหลายประเภทตั้งแต่ค.ศ. 2000 ก่อนจะยกเลิก
การกำหนดโควตาสินค้าการเกษตรทั้งหมดเมื่อค.ศ. 2004 โดยเฉพาะ
ยางพาราที่จีนเริ่มลดอัตราภาษีเหลือเพียง 20 เปอร์เซ็นต์จาก 305
เปอร์เซ็นต์ทันทีหลังเข้าร่วม WTO (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ,
2567) ประการสุดท้ายรัฐบาลจีนอนุญาตให้ชาวต่างชาติร่วมเป็นผู้ถือหุ้นใน
ธุรกิจได้และสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจสาขาย่อยได้เองในระยะเวลาต่อมา

จากปัจจัยทั้ง 3 ประการที่อธิบายไว้ในข้างต้น คือ การดำเนิน
ยุทธศาสตร์พัฒนาอย่างครบวงจร (ค.ศ. 1999 - ค.ศ. 2003) ของไทยกับการ
ร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ของจีน อันส่งผลให้มูลค่าการ
ส่งออกยางพาราไทยไปจีนหลังค.ศ. 1999 เพิ่มขึ้นจากปลายทศวรรษ 1990
ที่ประเทศไทยประสบปัญหาอัตราการค้าการส่งออกยางพาราไปจีนลดลงและการ
ยกเลิกการกำหนดโควตานำเข้ายางพาราจากต่างประเทศของจีน ซึ่งเป็น
อีกปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ประเทศไทยมีโอกาสส่งออกยางพาราไปจีน
เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถานการณ์การค้ายางพาราไทย-จีนช่วงต้น
ศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากปลายทศวรรษ 1990 อย่างเห็นได้ชัด
ตามสถิติการส่งออกยางพาราไทยไปจีนเมื่อค.ศ. 1999 ซึ่งมีมูลค่าส่งออก
อยู่ที่ 5,328,839 พันบาท เพิ่มขึ้นเป็น 29,775,098 พันบาทในค.ศ. 2003

สรุป (Conclusion)

ประเทศไทยส่งออกยางพาราไปจำหน่ายยังต่างประเทศตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยมีตลาดสำคัญ คือ กลุ่มประเทศแถบยุโรป สหรัฐอเมริกา และประเทศที่เป็นตลาดกลางหรือกลุ่มประเทศพ่อค้าคนกลาง จนกระทั่งสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยเริ่มส่งยางพาราไปจำหน่ายยังญี่ปุ่น ต่อมาในทศวรรษ 1980 จีนก้าวขึ้นมาเป็นตลาดรับซื้อยางพาราของไทยเมื่อจีนเปิดประเทศสู่ตลาดโลกและพัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมยานยนต์ซึ่งขยายตัวอย่างมากจนส่งผลให้จีนต้องการนำเข้ายางพาราเป็นจำนวนมาก พร้อมกันนี้รัฐบาลไทยซึ่งกำลังดำเนินแผนส่งเสริมการส่งออกได้เร่งสร้างสัมพันธ์กับจีนที่เคยมีแต่เดิมอีกครั้งเพื่อช่วยส่งเสริมการตีตลาดส่งออกยางพาราไทยสู่จีน การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้การนำเข้ายางพาราไทยไปยังจีนช่วงต้นและกลางทศวรรษ 1990 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่เมื่อเข้าสู่ค.ศ. 1998 อัตราการส่งออกยางไทยไปจีนกลับเกิดความผันผวนไปอย่างคาดไม่ถึง

หลังเข้าสู่ค.ศ. 1998 ประเทศจีนกลับมีอัตราการนำเข้ายางไทยลดลงอย่างกะทันหัน ซึ่งสาเหตุของเรื่องดังกล่าวมี 2 ปัจจัยสำคัญ คือ การเพิ่มกำลังการผลิตยางเองของจีนเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้ายางจากต่างประเทศและการหันไปนำเข้ายางพาราจากเวียดนามที่กำลังเริ่มตีตลาดการผลิตยางเพื่อการส่งออกเข้าสู่ประเทศจีน จึงทำให้ประเทศจีนมีการปรับ

ลดปริมาณการนำเข้ายางพาราจากต่างประเทศรวมถึงจากไทย อย่างไรก็ตามมูลค่าส่งออกยางพาราไทยไปจีนยังคงเกิดความผันผวนต่อเนื่องเพราะเมื่อเข้าสู่ต้นศตวรรษที่ 21 ประเทศจีนเกิดการเติบโตและพัฒนาภายในประเทศหลายด้าน โดยเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ ประเทศจีนจึงมีอัตราความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มสูงกว่าเดิมอย่างมากทำให้ประเทศไทยกลับมามูลค่าการส่งออกยางไปจีนสูงขึ้นอีกครั้ง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผันผวนหลังเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ปัจจัยสำคัญ คือ 1. การดำเนินแผนยุทธศาสตร์พัฒนาองคกรบวงจร(ค.ศ. 1999 – 2003) ของไทยที่เป็นส่วนให้ศักยภาพทางไทยพัฒนาก้าวหน้าเพียงพอต่อการแข่งขันในตลาดยางโลก 2. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ของจีนเป็นผลให้ประเทศจีนจำต้องเปิดตลาดสินค้ากับต่างประเทศมากขึ้น 3. การลดอัตราภาษีและยกเลิกการกำหนดโควตานำเข้ายางพาราจากต่างประเทศของจีน ทำให้ประเทศผู้ส่งออกยางรวมถึงไทยมีโอกาสส่งออกยางให้จีนเพิ่มขึ้น ทั้ง 3 ปัจจัยล้วนส่งผลให้การส่งออกยางพาราไทยไปจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าสาเหตุการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราการส่งออกยางพาราไทยไปจีนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงศักยภาพการผลิตหรือคุณภาพของยางพาราไทยอย่างเดียวแต่ยังได้รับผลกระทบจากนโยบายระหว่างประเทศทั้งในด้านการค้าและความสัมพันธ์ รวมถึงคู่แข่งจากประเทศผู้ส่งออกยางพาราทั้งรายเก่าและรายใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 นโยบายการผลักดันการส่งออกของรัฐบาลไทยยังคงขาดการปฏิบัติอย่างจริงจังควรมีการตรวจงานเพื่อสรุปผลจากนโยบายอย่างเป็นขั้นตอน

1.2 จากการศึกษาเห็นควรว่าประเทศไทยควรคำนึงถึงการสร้างความโดดเด่นของยางไทยให้มากขึ้นเพื่อเป็นจุดแข็งที่จะช่วยรักษาอันดับประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญได้ต่อไป

1.3 การผูกมิตรระหว่างประเทศถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการส่งออกยางพารา ดังนั้นจึงควรเร่งเพิ่มสร้างสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านการกำหนดนโยบายกระชับความสัมพันธ์กับจีนให้มากขึ้น

1.4 ควรมีการสำรวจงานในต่างประเทศเพื่อเก็บข้อมูลความต้องการใช้ของประเทศผู้ซื้อยางพาราเพื่อนำมาปรับพัฒนาให้เกิดการผลิตยางพาราที่ตรงต่อความต้องการส่วนใหญ่ในต่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ปริมาณการส่งออกยางพาราไทยไปจีนที่เพิ่มสูงขึ้นช่วงหลังศตวรรษที่ 21 มีแนวโน้มว่าเป็นผลจากการพัฒนาจากประเทศจีนมากกว่า จึงควรศึกษาในประเด็นการเติบโตและนโยบายของอุตสาหกรรมยางจีนหลังศตวรรษที่ 21 ให้มากขึ้น

2.2 จากการศึกษางานชิ้นนี้ จะพบว่าตลาดส่งออกยกยงในต่างประเทศอย่างเวียดนามกำลังพัฒนาตัวเพื่อเข้าสู่การแข่งขันในตลาดยง จึงควรมีการศึกษาแนวโน้มการส่งออกยกยงจากประเทศผู้ผลิตยงอื่นให้กว้างขวางมากกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง (References)

ภาษาไทย

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2001). **WTO สรุปรการเจรจาเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน**. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2567. จาก <https://shorturl.asia/ql5Ca>.

คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลกและองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก. (ม.ป.ป.). **รู้จัก WTO**. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2567. จาก <https://www.pmtw.moc.go.th/aboutwto>.

นุชนารถ กังพิสตาร และคณะ. (2550). **ข้อมูลวิชาการยงพารา 2550**. ม.ป.ท.: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

นันทวัลย์ ศกุนตนาค. (2544). **จีน : ตลาดใหม่แห่งทศวรรษ**. ม.ป.ท.: กรมส่งเสริมการส่งออก.

นิเวศน์ ศรีไชยวงศ์. (2549). **ความคาดหวังของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการปลูกยกยงพาราในอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ. (2562). ผลกระทบจากนโยบายayangพาราของรัฐบาลต่อการปลูกyangพาราไทย. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 11(2), 129-140.
- พัฒนินอร ศิริสุวัฒน์ และ ชีรศักดิ์ จินดาบถ. (2556). กลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกyangพาราไทยเพื่อการแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศ. **วารสารนักรบริหาร**, 33(2), 40-48.
- พศวีร์ เทียบคุณ. (2548). **บทบาททางการเมืองของเต็ง เสี่ยวผิง ค.ศ. 1949-1997**. (สารนิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชาประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (ม.ป.ป.). **ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 1**. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2567. จาก <https://saranukromthai.or.th/sub/book//book.php?book=4&chap=9&page=t4-9-infodetail06.html>.
- วิชุดา อัจชะกุลวิสุทธิ. (2546). **อุตสาหกรรมyangพาราของไทย : ศึกษาด้านการส่งออก**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรเกียรติ์ ปริชาตินนท์, กมลทิพย์ ใหม่ขุม และ อนุพงศ์ วงศ์ไชย. (2563). ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกyangพาราระหว่างประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย. **วารสารธุรกิจปริทัศน์**, 12(2), 113-124.

- สุรชัย ศิริไกร. (2537). นโยบายต่างประเทศของจีนต่อประเทศอาเซียน:
ในยุคสังคมนิยมทันสมัยภายใต้อิทธิพลของเติ้ง เสี่ยวผิง (1978-
ปัจจุบัน). ม.ป.ท.: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.
- สุธัญญา ทองรักษ์. (2003). วิชาการของการใช้ประโยชน์จากที่ดิน
และป่าไม้บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม
2567. จาก
[https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/
dc:86214](https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:86214).
- สำนักงานสินค้า กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2565). ยางพาราและ
ผลิตภัณฑ์. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2565. จาก
[https://www.dtn.go.th/th/content/category/detail/id/72
/cid/984/iid/2616](https://www.dtn.go.th/th/content/category/detail/id/72/cid/984/iid/2616).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.).
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ห้า พ.ศ.๒๕๒๕-
๒๕๒๙. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2567. จาก
[https://repositorio.iscteiul.pt/bitstream/10071/22705/1/
phd_li_gang.pdf](https://repositorio.iscteiul.pt/bitstream/10071/22705/1/phd_li_gang.pdf).
- สำนักงานเทศบาลเมืองกันตัง. (ม.ป.ป.). ยางพาราต้นแรกของประเทศ
ไทย. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567. ยางพาราต้นแรกของ
ประเทศไทย (kantangcity.go.th).

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (ม.ป.ป.). หนังสือสถิติการค้าระหว่าง
ประเทศของไทย. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2567.

<https://tradereport.moc.go.th/>.

อุปกรณ์ หลีคำ. (2562). นโยบายเศรษฐกิจสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณ
สูลานนท์ พ.ศ.2523 ถึง พ.ศ.2531 : ศึกษาผ่านวารสาร
เศรษฐกิจและสังคมของสภาพัฒน์. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาประวัติศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาอังกฤษ

Damrong Sattayawaksakul and Seung Yeon Choi. (2017). A
Comparative Analysis of Export Competition in
Natural Rubber Among the Leading Exporters in
Southeast Asia. Accessed August 6, 2023.

from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3010865.

National Bureau Statistics อ้างถึงใน Motor World. (1997). 中国历年
汽车生产量统计. Accessed Mar 26, 2024. from
<http://www.motorworld.com.cn/information/figures/quitlity.htm>.